

A kapitány lánya*

Mint általában, most is összegyűltek a töltés szélén, hogy megnézzék a vonatok találkozását. Amint a Brassói gyors elhagyta az állomást, találkozott a személyvonattal, amely lustán és megrakottan ereszkedett Baicoi felől. Mindkét mozdony egyszerre füttyült, elnyújtva és ekkor Nasasu odakiáltott:

— Hallgassátok a visszhangot!

De nem hallották mindannyian és nem folyamatosan. Most tudták, hogy a gyors még nem futott be az állomásra és vártak. Már csak néhány perc volt hátra. Hosszúnak tűntek ezek a percek és szinte senkinek nem volt kedve beszélni. Itt, a dombtetőn, a nap még nem tért nyugovóra, de a völgyben már rég leszállt az est és a Prahova folyó elvesztette ezüstös ragyogását, palaszínűvé vált és ettől mélynek és gonosznak tűnt.

— Bement az állomásra! — jelentette egyszerre Nasasu.

Ekkor gyors lépteket hallottak maguk mögött, mintha valaki futva közeledett volna a keskeny ösvényen, majd egy rekedt hangú lány szólalt meg:

— Bríndus, kiálltotta a lány messziről, megjött a kapitány úr csicskása!

Egy 12–13 év körüli szeplős, pirospozsgás arcú, fekete hajú fiú unoton odafordult. Nagyon nagy, meglepően mély és fekete szemei voltak.

Ne menj, hé, mondta Nasasu, most jön ki a vonat az állomásról.

A fiú egy pillanattal habozott. Majd vállat vont, köpött egyet, nadrágja zsebébe gyömöszölte a kezét és kényelmesen elindult.

* Az itt közölt novella *Fata Căpitanului* címen Mircea Eliade *La Tigănci (Si alte povestiri)* című kötetében jelent meg 1969-ben Bukarestben. (A szerk.)

Amikor elérte az utat, hallotta a vonatok füttyét és megállt, hogy meghallgassa, de a visszhang nem hallatszott el idáig. A csicskás a ház előtti padon várt rá. Amikor észrevette, hátratolta a sapkáját és mosolygott.

Rajta uraság, futólépés, mert megharagszik a kapitány, kiáltotta.

De a fiú nem szaporázta lépteit. Nyugodtan ment zsebredugott kézzel, előre nézett, a semmibe bámult. Nemsokára a katona megigazította sapkáját és elindult egyedül. Így haladtak, tíz lépésnyire egymástól, az út melletti ösvényen, kamilla és alacsony, porlepte ürömbokrok között.

A nyaraló mellett, melynek csengő van a tornácán, megállt a csicskás és hátrafordult:

— Félsz? — kérdezte a fiút mikor az utolérte.

— Én? - felelte Brîndus és szánakozón mosolygott. Majd felhúzta a vállát és köpött egyet.

— Hát akkor gyere gyorsabban, mert vár már bennünket a kapitány úr.

De most sem gyorsított a fiú és a csicskás beletörődve baktatott mellette. Aztán újra megigazította a sapkáját és súgva mondta:

— Futólépés, mert észrevett!

A kapitány a kapu előtt várta őket ingben, nadrágtartóval és idegesen cigarettázott. Középkorú, alacsony, szinte kövér, rövidlábú férfi volt. Kerek arca, himlőhelyes szemöldöke volt, a feje búbján kevés haj nőtt, s azt egy csomóban a homlokára tapasztotta, mintha megpróbált volna — persze sikertelenül — szakrasztikus kifejezést és valamelyest vad képet kölcsönözni arcának.

— Valentin, kiáltotta a válla fölött, levetkőzhetsz!

Amikor Brîndus belépett az udvarra, kifutott a pitvarból egy barna bőrű, fekete, sima hajú fiú. Fürdőnadrágban volt és két pár boxkesztyűt hozott. Mintha Brîndus észre sem vette volna, az udvar mélyén lévő kúthoz indult, miközben kihúzta az ingét a nadrágjából. Gondosan összehajtogatta és a kút melletti rönkre tette. Majd ugyanilyen szelíd, kiegyensúlyozott mozdulattal lehúzta spárgatalpú vászoncipőjét és sokáig törölte a fűbe a lábát. Majd megpróbálta feltúrni, amennyire csak tudta, a rövidnadrágját. A kapitány néhányszor odakiáltott:

— Rajta, uraság, gyorsabban, mert itt ér bennünket az éjszaka!

Már felhúzta Valentin kezére a kesztyűket és most türelmetlenül játszott a másik párral. Végül Bríndus mosolyogva elindult feléje és egyszerre kinyújtotta mindkét karját, színpadi mozdulattal, furcsán, mintha arra várt volna, hogy bilincseket tegyenek a kezére. A kapu mellett, ahol őrködni hagyták, a katona kíváncsian követte az előkészületeket.

— Figyelem!, kiáltotta egyszerre a kapitány. Mélyen egymás szemébe nézve közeledjtek egymáshoz, lovagiasan szorítsátok meg egymás kezét!

Miközben a fiúk mereven és esetlenül közeledtek egymáshoz, szigorúan néztek egymás szemébe, megpróbáltak egyet sem pislogni, újra felharsant a kapitány hangja, mely hirtelen támadt izgalmomba fűlt.

— Készítsétek elő a jelszavakat! folytatta a kapitány úr és úgy tűnt, hogy még izgatottabb. Figyeljétek a parancsaimat és hívjátok ki egymást! Egy, kettő, három!

— Virtuoso! kiáltotta lassan, szinte szótagolva Valentin. Hafiz.

— Megállni! kiáltotta a kapitány úr, felemelte jobb kezét majd egy lépést tett feléjük. Mi a jelszavad? fordult a fiúhoz.

— Virtuoso!- felelte ijedten Valentin. Virtuaso és Hafiz.

— Mi van vele? Ezt még soha nem mondtad.

— Ez egy perzsa költő.

— Na de, honnan tudod?

— Agripina mesélte.

— Jól van, bólintott a kapitány úr. Visszakozz! Három lépés hátra, induljatok előre, mondjátok a jelszavakat és hívjátok ki egymást! Egy, kettő, három!

— Virtuoso! Hafiz! kiáltotta Valentin amilyen tisztán csak bírta.

Majd várt néhány pillanatot és zavartan apjához fordult. Bríndus semmit sem mondott, csupán szájához emelte kesztyűs kezét, talán azért, hogy eltakarja hosszas, érthetetlen mosolyát.

— Hé, „uraság”, a jelszót! kiáltotta a kapitány úr. Mondj te is valamit. Mondj bármilyen szót, unszolta. Ez a játékszabály. Nyögj már ki egy szót, a fenébe is?! hiszen nen vagy néma!

— Nem tudom, suttogeta késve Bríndus. Nem mondhatom ki. Ez titok.

Bríndus tudta mi következik. Mint minden este, a kapitány úr közeledik majd hozzá, vállára teszi a kezét és kérleli, majd megpróbálja felébreszteni benne az önimádatot, műveletlennek, paraszt-

nak, faragatlan fráternek nevezve őt, majd végül, kétségbeesetten, néhány lépést tesz hátrafele és azt üvölti: „Jelszó nélkül, támadás!” Ez alkalommal a kapitány nem erősködött. Megértően mosolygott és Valentinra nézett. „Azt csináld amire tanítottalak!” mondta neki. Majd hátralépett, ugyanazzal a titokzatos mértékben kiélvezze Bríndus meglepetését, De mivel úgy tűnt neki, hogy Bríndus gúnyosan nézi, egyszerre elkiáltotta magát: „Támadás”...

Mint mindig, Bríndus most is előrszegezett fejfelé indult, a kezével nem védekezett, hanem vállain nyugtatta őket, mintha a két kesztyű két kis ágyúgolyó lett volna, amelyekkel tornagyakorlatokat kellett volna végeznie. Valentin koncentrálna és merev lábakkal várta Bríndust. Öklével egyik ütést a másik után zúdította Bríndusra, de úgy tűnt, hogy erőtllenül, mert a fiú nem ingott meg. Vele szemben állt továbbra is, mosolygott és provokálóan a szemébe nézett.

— Támadjatok! kiáltotta a kapitány úr.

Valentin egy lépést tett hátrafelé, hogy teljes erejéből újra megtudja ütni, és amikor meglátta, hogy Bríndus újra közeledik, egyenesen szájon vágta.

— Védld magad! kiáltotta a kapitány úr. En garde!

De Bríndus továbbra is mosolygott, kezeit szorosan a vállához szorította, fejét egy kicsit hátrahúzta, mintha valamiféle parancsot várt volna, amely túlságosan sokáig késik. Dühösen nekitámaszkodott és egyre gyorsabban ütötte, fogát csikorgatta, nehezen lélegzett.

— En garde! kiáltotta újra, reménytelenül a kapitány úr. Valentin, ne kapkodj! Jusson eszedbe mire tanítottalak! Bríndus, védekezz!...

Néhány pillanatig Valentin nem mozdult, de ökleit ütésre készen tartotta, mélyeket lélegzett, és tekintetét mélyen belefúrta Bríndus szemébe, aki továbbra is csak mosolygott. Hirtelen, mintha csak meghallotta volna a régóta várt parancsot, Bríndus olyan szélesre tárta a karjait, amilyenre csak tudta, megfeszítve, mozdulatlanul tartotta egy pillanatig, majd felemelte, testéhez szorította és előre lökte karjait.

— Bríndus, tartsd be a szabályokat, mert különben leállítom a meccset! — fenyegetőzött a kapitány úr.

Valentin újra kezdte a támadást, talán még rendszertelenebbül, mint előtte, találomra ütött, néha egyszerre mind a két öklével. A kapitány türelme véget ért, középük ugrott és szétválasztotta őket.

Megragadta Brîndus kezét és odébb húzta, a csorgó felé rángatva a fiút.

— Figyelj Brîndus, kezdte halkán, szinte izgatott hangon, hát ebben egyeztünk mi meg? Hogy csúfot űzöl belőlem és a családomból? Ide figyelj, noszogatta a kapitány úr, kezét vállára tette és arra kényszerítette, hogy ránézzen, hallgass rám, hiszen én jót akarok neked. Az életre, a modern életre akarlak felkészíteni téged. Meg kell végre értened, hogy a boxban, mint minden más modern sportban, köteles vagy betartani a játékszabályokat. Megértetted?

— Igen, kapitány úr! felelte Brîndus méltóságteljesen és szőfogadóan nézett a szemébe.

Felbuzdulva a fiú szelíd és figyelmes viselkedésétől, a kapitány úr még családiasabb, már-már intim hangon folytatta:

— Neked is érdeked, hogy örömet szerezzél nekem. Mondtam, hogy nekem is megvan ez a szenvedélyem: szeretek sportokat bírósítani. De nemcsak úgy akárkivel, hanem az én gyerekeimmel. Különbözik nem tudom észrevetted-e, hogy változtattam a „match” szabályain: lovagiasabbá tettem őket. Az utasítások: „felkészülés! kihívás!” — ezek az én találmányaim. Megértetted?

— Igen, kapitány úr, ismételte Brîndus ugyanolyan méltóságteljesen.

— Bravo, kiáltotta a kapitány és vállon veregette. Na, most lássalak!...

De mihelyt Valentin újrakezdte a támadást, Brîndus abbahagyta a védekezést és meglegedett azzal, hogy hátrálva kibújjon az ütésektől, oldalra ugrott, megpróbálta távol tartani a támadóját. A kapitány csüggedt mosollyal követte a harcot, ez a mosoly hosszasan időzött a szája sarkában. Szerencsére hirtelen észrevette, hogy egy fiú felkapaszkodott a kerítésre és anélkül, hogy megfordult volna, jelzett a csicskásnak:

— Marin, suttogetta, az ostor!

A csicskás lehajolt, hogy felvegye a virgácsot és kirohant a kapun. A következő pillanatban szétkergette a gyerekeket, akik kurgongatva szétfutottak. A katona vidáman köpött egyet, tarkójára húzta a kalapot és továbbra is a kapunál őrködött, de néha hátrafordult, hogy figyelje a harcot.

— Elborította a vér! kiáltott fel hirtelen, s újra köpött egyet, mérgesen a fogai közül, amilyen messzire csak tudott.

A kapitány nadrágtartójába dugta kezeit és kétségbeesetten szinte reményvesztetten nézte, hogy az ő legénykéje milyen hasztalanul üti Bríndust. Ugyanolyan közönyösen, mint a harc kezdetén, Bríndus véresen mosolygott az ütések közben, s csak ritkán nyújtotta ki a karját, hogy távol tartsa ellenfelét, azért, hogy ki tudja köpni a vért, amely az orrából folyt.

— Megállni! kiáltotta hirtelen a kapitány. Mára elég!

Sápattan, összeszorított fogakkal, szinte remegve nézte Valentin Bríndus arcát. A kapitány idegesen lehúzta mindkettőjük kesztyűjét.

— Menjetek mosdani, mondta mély keserőséggel a hangjában.

Bríndus fejét a csorgó alá tartatta és hagyta, hogy a víz ráfolyjon szemére, szájára, orrára. Időnként oldalra hajolt, hogy kiköpje a vért. Egy kis idő elteltével a kapitány feléje fordult.

— Ma kapsz 100 lejt, noha nem érdemled meg, suttogta és a markába csúsztatta a pénzt. Most többet adok, hogy bátorítsalak. De ha legközelebb sem tartod be a játékszabályokat, már csak 50 lejt adok. És ha megmakacsolod magad, s nem harcolsz, keresek valaki mást. Megértetted?

— Igen, kapitány úr, felelte Bríndus, rokonszenvvel és tisztelettel, nem merte letörölni az orrából folyó vért.

Mintha még akart volna valamit mondani a kapitány, de megdöngölte magát és zavartan odébb ment. Jött Valentin is és mind a ketten megfürödtek. Bríndus olyan sokat tartotta a fejét a csap alatt, amennyit csak bírta, Valentin a tenyerébe vette a vizet és az arcába, karjára és mellére szórta. Egyszerre felharsant a csicskás hangja.

— Kapitány úr, jön a nagyságos asszony és a kisasszony!...

A kapitány unottan kereste az óráját az öve alatti titkos kis zsebben, ahová a meccs előtt rejtette.

— Szaladj, hozd ide a mundéromat, kiáltotta.

Majd a fiúkhöz fordult és hozzátette miközben megpróbált bizonyos hangsúlyt adni szavainak:

— Siessetek, hogy meg ne lássanak benneteket a nagyságos asszonyok. Ne lássanak vért, mert érzékenyek.

Bríndus csendben felöltözött és most keze fejével simította ki nedves haját. Amikor tekintete találkozott Valentin tekintetével, meglepően szelíden mosolygott, egy lépést tett feléje:

— Agripina a testvéred? kérdezte suttogva. Az aki évismétlő maradt, ugye?

Valentin az inggel az kezében, kinyúlt arccal megkövült.

— Nem igaz! — nyögte ki később.

— Évismétlő maradt! mondta Brîndus ugyanazzal a természetellenesen szelíd mosollyal az ajkán. Majd anélkül, hogy bármit is hozzátett volna vagy elköszönt volna, a kert mélyén lévő kiskapuhoz ment, kinyitotta és zsebre dugott kézzel lassan elindult, miközben tovább mosolygott. Úgy tett mintha nem látta volna a nyomába szegődött gyermekcsapatot. Egy ideig hallotta őket, amint elég távolról, csüfolják:

— Úgy megverte, mint a lovat! Ma is elöntötte vérell!

Brîndus felismerte Nasasu hangját és hirtelen jó kedve lett. Megállt és többször a sráca köpött, hogy megszabaduljon a vér ízétől, mely még a szájában volt. Majd folytatta útját, még lassúbb léptekkel és Nasasu hangját figyelte. Még azt kellett volna mondania: „Úgy ütötte a kapitány fia, mint a lovat! Úgy odavágott a kesztyűvel, hogy szikráztak a szemei”. Brîndusnak tetszett ez a kifejezés: „szikráztak a szemei”, és titkos elégedettséggel mosolygott, valahányszor hallotta. És szintén Nasasu mondta egyszer: „Úgy behúzott neki Valentin egy egyenest, hogy tátva maradt a szája!”. Tetszett neki a kifejezés, noha nem egészen értette mit is akart mondani. De ezt Nasasu rég nem mondta.

Elhagyta a csengős nyaralót és csodálkozott, hogy már semmit nem hall a háta mögött, de nem nézett hátra. Zsebredugott kézzel, komótosan lépdelt, és néha megállt, hogy a sáncba köpjön. Már csak a tücsköket hallotta. És egyszerre megértette, hogy miért nem kiabál senki sem utána. Felismerte a csicskás nehéz és gyors lépteit, majd hallotta, amint távolról kiáltja:

— Hé, uraság!

Megállt és lassan odafordult. Marin feléje fordult.

— Azt parancsolta a kapitány, hogy maradj egy helyben — mondta és karon ragadta. Maradj egy helyben és várd meg, amíg ő is nemsokára ideér.

— Engedj el, mondta Brîndus és megpróbálta kiszabadítani a karját.

— Nem, uraság!, ezt a parancs...

— Ne félj, nem futok el, szakította félbe Brîndus. Én tudom, mit akar a kapitány úr. Engedj el!

— Nem, uraság, rázta a fejét a katona.

Majd mindketten hallgattak és az út szélén várakoztak. Később észrevették a kapitányt. Idegesen lépdelt a kövér lábaival, előre nézett feszülten, mintha még nem vette volna észre őket. Megállt előtük és mélyeket lélegzett.

— Marin, menj haza és mondd meg a nagyságos asszonynak, hogy ne nyugtalankodjon, mert nem időzök tovább egy negyedóránál.

Miután a katona eltűnt, még közelebb ment Bríndushoz.

— Ki mondta, hogy Agripina megbukott? — kérdezte suttogva. Először is, ez nem igaz, ez rágalom. De ki mondta ezt neked?

— Senki, felelte nyugodtan Bríndus. Én találtam ki. Tudtam hogy nem igaz, csak azért mondtam, hogy hadd lám, mit csinál Valentin...

— Bríndus! Te nagy lóköető vagy! Teszed a hülyét, hogy csúfot űzzél belőlem és a családomból. De ne hidd, hogy a végtelenségig tűröm egy ilyen taknyos sértéseit és célzásait. Mindenekelőtt, hogyan merészeled azt képzelni, hogy én, Lopata (Lapát) kapitány, elhiszem, hogy ez neked csak úgy jött, mint derült égből a villámcsapás, hogy a lányom évismétlő? Hogyan jutottál erre? Miért pont ez jutna az eszedbe, hogy az én lányom évismétlő? Miért pont ez az évismétlés? Mitől dermedtél meg? kiáltotta, látván, hogy Bríndus a szemébe néz, anélkül, hogy bármit is mondana. Válaszolj!

— Azon gondolkoztam, hogy mit is válaszoljak önnek, kezdte Bríndus tisztelettudóan, és épp akkor szakított félbe, amikor arra gondoltam, hogy...

A kapitány megragadja a karjánál fogva, hogy néhányszor megrázza, de hangok hallatszottak az út felső végéből, mintha egy zajos csoport jött volna ki egy udvarból, és a kapitány erőlködve türtőztette magát.

— Én barátságosan beszélek veled, kezdte újra a kapitány és ismét lehalkította a hangját, teljes mértékben megbízhatsz bennem. Ne félj, nem csinállok semmit.

— Nem félek, felelte Bríndus, de nem tudom, hogyan magyarázam meg önnek. Akkor, hogy meg tudja érteni, ismernie kell a titkot, s épp azon gondolkoztam: hogyan mondjam el önnek a titkot.

A kapitány mélyen fürkészte, mintha megpróbálta volna kitálni a fiú gondolatait. Két fiatal pár közeledett feléjük, hangosan beszéltek.

— Nekem is megvannak a magam titkai — kezdte hirtelen a kapitány, hangja árnyaltabb volt, és még szimpátia is megcsillant benne — de mindezek a titkok, egyik a másikkal kapcsolatban vannak, ha érted mit akarok mondani. Például, nem tudom, észrevetted-e, hogy ma este a match közben, volt egy titkunk Valentinnal. Korábban megtanítottam neki, hogyan alkalmazzon egy „swing”-et ballal, melyet egy egyenes jobbkezes ütés követett volna, hogy így kiüssön. De látod, ez a titok a match-el volt kapcsolatos.

Félbeszakította, hogy cigarettára gyújtson és hosszan beszívta az első füstöt... A párocskák cseverészve elhaladtak mellettük.

— Ilyenek a titkok, folytatta a kapitány miután a csoport eltávolodott, mindig kapcsolatban vannak egymással. De hogyan függenek össze a te titkaid Agripinával? De neked honnan jutott eszedbe, hogy azt mondd, hogy Agripina évisméltő maradt? Mondtad ezt még valakinek?

— Nem. Nem mondhattam, mert tudtam, hogy nem igaz. Csak úgy, viccből mondtam, hadd lássam mit csinál Valentin. Talán megharagudott volna és rám ugrott volna és akkor elkezdtünk volna igazából verekedni, kesztyűk nélkül...

— Á! Kiáltott fel a kapitány, mintha már kezdené kapisgálni... Érttem mit akarsz mondani. Ez egy ötlet volt, hogy provokáld Valentint, hogy feldühítsd...

— Igen, felelte Bríndus...

— Sértegetni akartad.

— Igen.

— De hogy engedted meg magadnak, te, egy breazai paraszt, hogy sértegesd a családodat? tört ki újra dühösen a kapitány. És ha valaki meghallotta volna? Ha meghallotta volna valaki az utcán és holnapra az egész világ megtudta volna, hogy Agripina évisméltő?

— Nem hallhatták meg, védekezett Bríndus. Nagyon halkán beszéltem, hogy éppen csak ő, Valentin hallja.

— Orrolhattál rá, hiszen lemosott a boxban...

— Igen.

Egy ideig csak a tücsköket lehetett hallani. A kapitány hallgatott és a tarkóját vakargatta idegesen és összezavarodva.

— Az ördöggel cimborálsz, kezdte újra később. Érdekes és ördögi egyén vagy. Amikor kezeden a kesztyű, nem védekezel, hagyod, hogy Valentin véresre verjen, és utána, mikor én, a bíró, már

rég lefújtam a match-et, elkezdted sértegetni a családomat csak azért hogy összeverekedjete, mint a pusztai csavargók...

Bríndus hallgatott, s tovább figyelt.

— De hogy a pokolba jutott neked éppen az az eszedbe, hogy Agripina, ez a művelt lány, évismétlő? Hogy gondoltál éppen erre? Miért nem találtál ki valami mást?

Abbahagyta néhány pillanatig, majd hirtelen kitört, fenyegetően felemelte a kezét:

— Meg ne halljam, hogy még elmondod ezt valakinek, mert megöllek! Eszméletlenre verlek a lovaglókorbáccsal! Eszméletlenre verlek! — ismételte olyan lassan, ahogy csak tudta.

Két nappal később, alkonyatkor, Bríndus nem állt már meg a töltésen, hogy megnézze a vonatok találkozását. Elindult az úton, majd találomra kiválasztott egy ösvényt és felfele indult a dombon. Úgy haladt ahogy szokott,— sietség nélkül és mégis szaporán zsebredugodt kézzel, elmélyülten. Hamarosan egy tisztásra érkezett és leült a fűbe. Nyaralók jártak itt. Tele volt a hely újságokkal és zsíros papírokkal. És Bríndus mindegyiket figyelmesen megnézte, mintha az emlékezetébe akarta volna vénsni őket. Amikor a nap a tisztásról is tovább ballagott, hirtelen felállt és továbbindult a községháza dombja felé, ahol frissen lekaszálták a szénát. De hirtelen meghalotta, hogy valaki odakiált:

— Hé, kisleány! Hátrafordult. Tíz lépésnyire egy lány integetett, hogy várja meg. Szőke volt, szinte sápadt és nagyon magas, sovány, meghökkenően karcsú karokkal. Amikor közelebb ért, Bríndus észrevette, hogy kék szemei vannak, de olyan halványak, hogy úgy tűnt, színtelenek. Érdekes vonalú szája volt, az alsó ajka hosszú, vékony és diszkrét, a felső pedig vaskos, húsos, s így a szája olyan volt, mint egy ritka, egzotikus hal. Ugyanilyen érdekesen is volt öltözve: ruhája meghatározhatatlan rózsaszín-sárgában játszott, hosszában túl rövidnek tűnt, míg az ujjá túlságosan hosszú volt. Bríndus megnézte őt, aztán anélkül, hogy a látvány megzavarta volna, elmosolyodott és folytatta útját. A lány meggyorsította lépteit, néhány pillanat múlva utolérte és megragadta a karját.

— Agripina vagyok, mondta. Meg akartalak ismerni személyesen.

Elengedte a karját és most mélyen a szemébe nézett szájalommal és szakrasztikusan egyszerre, szinte kihívóan.

— Tudtam, hogy Valentin minden este megver a boxban, tette hozzá, elborít vérrel és a végén a kapitány ad neked 60 lejt...

— Tegnap 100 lejt adott, szakította félbe Brîndus, és inkább magában mosolygott titkos elégedettséggel.

— Ad neked 60 vagy 100 lejt, majd hazaküld, folytatta Agripina. Meg akartalak személyesen ismerni, hogy lássam, miféle emberi példány vagy te... Ha nem értesz meg minden szót, tette hozzá a lány gyorsan, jelezz nekem, emeld magasra a két ujjad, mint az iskolában és akkor én megállok és megmagyarázom más szavakkal, közérthetően, hogy mit is akarok mondani...

— Évisméltó vagy! bökte ki Brîndus hirtelen.

A lány kíváncsian, kutatóan nézte és végtelen iróniával mosolygott.

— Kitaláltad, kezdte késve. Épp ezért akartalak megismerni, hogy elmondd nekem is, hogyan találtad ki. Mert hogy ez egy családi titok. Nem egy személyes titok, ha érted, mit akarok mondani. Engem nem érdekel, ha az egész világ megtudja a személyes titkaimat. Egész Buzau tudja, hogy háromszor voltam szerelmes, de csak most először szeretek igazán, mert ő, a jegyesem, messze, sőt nagyon messze van térben és időben, akarom mondani. Valószínűleg kitaláltad, hogy egy olyan emberről van szó, aki már rég meghalt. Hogy ember? kiáltott fel váratlan méltósággal, mintha hirtelen a színpadon találta volna magát és az utolsó percben megpróbált volna hangot változtatni, olyan ember, mint a többiek? Oh, nem! fiúcska, egy költő, egy géniusz, egy esthajnalcsillag! Őt választottam jegyesemnek, csak mostantól szeretek igazán. Az egész világ tudja Buzauban. Nem egy családi titok, mint az iskolai balesetem, példának okáért. Hogyan szereztél tudomást róla? — kérdezte és visszanyerte pontos, szinte rosszindulatú hangsúlyát, amelyet néha akkor használnak a lányok, amikor egymás között beszélnek az utcán. Ismersz valakit Buzauban? Írt valamelyik barátod Buzauból?

— Nem, válaszolta Brîndus.

— Ha azt is megtudnád, hogy el kellett volna utaznunk most is mint minden évben a Cálimánesti-i fürdőre és hogy anya az utolsó héten megváltoztatta a programot, csak azért, mert Cálimánesti tele van buzauiakkal és ez fenyegette volna a család becsületét. Nem ismered anyámat! kiáltott fel. Ó, kisfiú, de kár, hogy nem olvasol könyveket, igazi könyveket, akarom mondani verses köteteket vagy regényeket!... Anya onnan való, egy igazi könyvből, egy regényből. A kapitány, apám, a maga módján ő is regényhős, mert mindenekelőtt a család áldozata, sőt talán még a társadalomé is.

Ő nem akart katonatiszt lenni. És még csak a mi apánk sem akart lenni, ha érted mit akarak mondani, vagyis nem akart megházásodni, vagy, még pontosabban, nem akarta elvenni anyámat. Ezt öt éves korom óta tudom. Nem volt titok, anya minden vasárnap elismételtette az ebéd végén, amikor apa kávéét főzött. Most már nem mondja, tette hozzá gyorsan, halkabban, bizalmasabban, mert jónéhány éve van mást mit mondjon. Felemlegeti, többek között, hogy háromszor kiesett, amikor az őrnagyi rangra vizsgázott és hogy kapitányként fog nyugdíjba menni és akként is fog megöregedni... De ezek mind családi titkok, nem is kellett volna elmondanom neked. Lehet, hogy továbbadod és holnapra megtudja az egész Praha-völgye, hogy...

— Nem, szakította félbe Bríndus. Ha titok, nem mondom el senkinek.

Agripina hosszasan nézte, ébredező szimpátiával.

— De kár, hogy nem olvasol könyveket! kiáltott fel. Valentinhoz és a mi Eleonora testvérünkhöz hasonlítász. Mindketten kitűnő tanulók.

— Nem, mondta Bríndus, és megvonta a vállát. Én sohasem voltam kitűnő tanuló. Nincs memóriám, tette hozzá, miközben megfordult és köpött.

Agripina kézen fogta és magával vonszolta.

— Gyere, üljünk le a fűbe, mondta. Valószínűleg nem ismered a „bukolikus” szót, folytatta sajnálkozva, de mégis ironiával a hangjában. Mi most egy bukolikus tájban vagyunk. De ha stílusosabb akarsz lenni „árkádiái tájat” is mondhatsz. Tanuld meg kedvelni a szavakat, Bríndus, keresd a szavakat. Szakadatlanul gazdagítsd a szókincsedet...

Majd anélkül, hogy időt adott volna a fiúnak, hirtelen feléje fordult és megkérdezte:

— Honnan találtad ki, hogy évismétlő maradtam?

Bríndus vállat vont. Zavartnak tűnt.

— Nem mondhatom meg, mert ez az én egyik titkom...

A lány álmodozva gondolataiba merült.

— Tetszel nekem, Bríndus, kezdte el sokára. Ha öt vagy hat évvel több lettél volna, ha te is tizenhét éves lennél, mint én, valószínűleg beléd szerettem volna. Tetszik benned, hogy vannak titkaid és mégisincs memóriád. De később kétségtelenül felfedezel magadban egy kis örült vonást is, 18 évesen, amikor szép magas, jókötésű

fiú leszel, olyan mint a 18 éves fiúk általában, tetszene nekem, ha vállaidon láthatatlan szárnyaid lennének, mely az örütség különös és fatális árnyéka. Akkor melankólikus homlokkal járnál a világban, rendezetlen hajjal, csupasz halántékkal, enyhén, de csak nagyon zárt szemekkel... Egyre lázasabban beszélt, összetette a kezeit, majd hirtelen szétválasztotta, idegesen a térdére tette és valahogyan ijedten nézte őket, mintha félt volna a kezeitől, amelyek egyszerre maguktól elkezdtek remegni.

— Ó, Brîndus, milyen szép leszel! — kiáltotta lelkesen és tenyerét a fűbe nyomta. De viseld ám az örütség szárnyát! Legyél szarkasztikus és démoni, sértegezz, párbajozz, szakítsd meg jegyeséged a túl gazdag, túl szép és műveletlen lányokkal! Brîndus, kisfiam! nehogy azt halljam, hogy tetszettek neked a műveletlen és a kitűnő tanulók! Mielőtt szeretnéd őket, tegyél fel kérdéseket: filozófiáról, szókincsből, költészetből, mindenekelőtt költészetből. Kérdezd tőlük — kérdezd tőlük: önnek, kisasszony, tetszik Rilke? tetszik Hölderlin? És ha nem válaszolnak, ne csókold meg őket...

Sóhajtott, hosszasan mosolygott, de úgy, mint akit hatalmába kerít a szomorúság.

— És mégis, valószínűleg te is olyan együgyű és sóltan leszel, mint a többiek. Sírni fogsz, ha majd szerelmes leszel és hülye sentimentális leveleket írsz, ahelyett, hogy a tiszta byroni romantikánál maradnál. Már csak akkor csinálsz örütségeket, ha berúgsz. Szörnyű lenne! Örütség többes számban, tárgyias szerkezetben! Szabályozott kollektív örütség!

Elhallgatott, mintha hirtelen elfáradt volna, kiábrándultan nézte és mégis anélkül, hogy látná.

— Én tudom mire gondolsz, kezdte el sokára Brîndus. Talán elmesélte Valentin mit csinált a mi kandúrunk és lehet, hogy azt hitted bolond vagyok. De ez az én egyik titkom, tette hozzá mosolyogva.

Agripina feléje fordult és összeráncolta a szemöldökét.

— Nem értem mit akarsz mondani.

— Talán elmesélte Valentin a kandúrunkról, folytatta Brîndus ugyanolyan nyugodtan, talán továbbadta azt amit egy este meséltem nekik, amikor a fiúkkal lejöttünk a hegyről. De nem értette meg, mert nem mondtam el mindent. Lehet, hogy azt hitte, hogy az, amit nekik meséltem az most történt, mert van most egy macskánk, akit szintén Vasilenak hívnak. De ez az én titkom: nem mondtam

nekik, hogy amit meséltem, az akkor történt, amikor kicsi voltam. Öt éves voltam akkor.

— Még mindig nem értem, szakította félbe Agripina. Beszélj világosan. Ne zavarodj össze, nem vizsgán vagy.

— Nem zavarodok össze, de azt hittem, hogy Valentintől tudod. Azt hittem, hogy elmesélte a történetet a macskával és azért beszéltél az előbb örülségről, hogy, alighanem nem voltam eszemnél, hogy azt láttam, hogy a kandúr bedugja a lábát az üstbe és kivieszi egyesével a ruhákat...

— Bríndus, gyermekem!, kiáltotta Agripina szigorúan, koncentrálj, mielőtt beszélnél, fejezd ki magad világosan, rövid, nyelvtanilag helyes mondatokban: alany, állítmány és minden egyéb, ami utána következik. Én nem igazán tudom, tette hozzá gyorsan, mintegy zárójelben, mert nekem sohasem tetszett a nyelvtan. De te fiú vagy, te arra készülsz, hogy az örülség szárnyával, mely a vállaidon verdes, szembeszállj a világgal — neked világosnak, nyelvtanilag kifogástalannak kell lenned, mert különben az örülség nem érdekes.

— Ha folyton félbeszakítasz, nem tudom megmagyarázni neked. Látod, hogy Valentin semmit sem mesélt a mi kandúrunkról...

— Na jó, mi van vele? kérdezte Agripina.

— Amikor öt éves voltam, kezdte Bríndus, lassan ejtette a szavakat, mintha alá akarta volna húzni őket, amikor öt éves voltam egyszer láttam, hogy Vasile hogyan jött be az ablakon és ráugrott a forró főzőlapra. Ott volt a nagy üst a ruháknak. Láttam, amint Vasile bedugja a lábát a fővő vízbe és elkezdti egyenként kiemelgetni a ruhákat. Ezt meséltem nekik. És még mást is mondtam: hogyan mászott fel Vasile a kéményre, majd lejött a kürtőn a konyhába és lehajtott fejjel esett a parázsra, mert hogy egyáltalában nem félt a tűztől. Csak a szeme szikrázott és prüszkölt a parázs fölött.

— Kisfiú! kiáltotta Agripina, megragadta a karját és könnyedén maga felé húzta a fiút. Te egy csoda vagy! Egy nagyszerű eset vagy! Te a folklórban élsz, ha érted, hogy mit akarok mondani...

— Nem figyeltél, szakította félbe Bríndus és kirántotta a karját Agripina kezéből. Azt mondtam, hogy éppen ez volt a titkom, hogy mindaz amit meséltem nekik, akkor történt amikor én öt éves voltam, és ők ezt nem tudták. Ők, a fiúk, talán azt hitték, hogy bolond vagyok. De engem nem érdekel, tette hozzá és vállat vont. Én tudom amit tudok.

Agripina átható tekintettel nézte, mintha óriási erőfeszítéssel megpróbálta volna kitalálni a gondolatait, majd a hegyek felé fordult és melankólikusan mosolygott.

— Kár, hogy félbeszakítottál, mondta halkán, mintha csak magának beszélt volna. Ihletett voltam. Éreztem, hogy nagyszerű dolgokat tudtam volna neked mondani, mítoszokról és legendákról beszéltem volna, felfedtem volna neked az életed értelmét, mely még nem vált ki a meseszerű foklóróból. Nem baj, ha most nem értesz meg. Majd később, 18 évesen, eszedbe jut, hogy találkoztál egy soha nem látott, soha nem hallott lánnyal, hogy találkoztál Agripinával, és akkor megértenéd...

Beesteledett, és Brîndus időnként a hegyek felé tekintett.

Agripina maga alá húzta a lábait és amennyire csak tudta, combjára húzta ruháját.

Kár! tette hozzá a lány majdnem szomorúan. Egy megnyilatkozás mellett vezetett el utad és becsuktad szemeidet, nem akartad befogadni.

— Én világosan és érthetően beszéltem, mondta Brîndus, de te nem figyeltél rám. Elmondtam, hogy mindez akkor történt, amikor öt éves voltam, amikor kicsi voltam, gyerek. Most más és még szebb dolgok történnek, de nem mondhatom el neked. Mindaz ami velem és csakis velem történik, az az én titkom. Nem árulhatom el senkinek.

— Fantasztikus vagy! kiáltott fel Agripina és levette a kezét a térdéről. Én azt hittem, hogy az egyetlen olyan kalandod, amelyre életed végéig emlékezni fogsz, a velem való találkozás lesz. Már régóta készülök erre a meglepetésre, arra, hogy kiragadjalak a tucatemberek tömegéből, hogy kiszabadulj a hétköznapiából, a banalitásból azáltal hogy Agripinával találkozol. Két hete követlek messziről, szaglászta utánad, újra összeraktam a rólad kialakult képeket, úgy, hogy minden este kikérdeztem Valentint, lelkesedtem utánad anélkül hogy láttál volna, azért, hogy megértselek, hogy megértsem azt, hogy miért nem védekezel a boxban, miért hagyod, hogy Valentin minden este megverjen, és végül a kapitány fizessen. Volt egy titkod, és nem tudtam mi az, nem értettem. Egy csodát rejtettél, mint ahogy én is. Ezért érdekeltél: egy szereplő voltál. Megérdemelted, hogy találkozz Agripinával, hogy neked is részed legyen egy fantasztikus kalandban. Mert kisfiú, kiáltott fel élénken, én nem az vagyok, akinek látsz, én teljesen más vagyok, mint a többi lány

— én egy megszállott vagyok, egy soha nem látott, soha nem halott lény... És egyszerre csak azt mondtad Valentinnek... És ez kétségbeejt, hogy nem bírom megérteni, hogyan találtad ki, hogy évis-méltő maradtam. Mondd meg őszintén, írt neked valki Buzauból?

Bríndus már nem is fárasztotta magát a válasszal. Tovább bámult a semmibe, mintha a lány ott sem lenne.

— Mert, kisfiú, folytatta izgatottan, te el sem tudod képzelni mennyire elkényeztettek engem az iskolában, fel sem bírod fogni mennyire koraérett voltam. Ismertem a világ összes költőjét, és nyolcévesen kívülről tudtam a La chute de l'ange-ot. Iulia Hasdeu-nak neveztek. És akkor történt valami, Bríndus!, kiáltott fel és újra megragadta a fiút. Megtörtént az esemény. Senki sem tud róla, de ha tudná sem bírná megérteni. Ez kifejezhetetlen, majd később megérted mit is jelent ez a szó. Ez egy igazi csoda, és csak nekem nyilatkozott meg, önzetlenül, kegyelettel.

Természetesen megbüntettek, megbuktattak, és ezt megtudták Buzauban, de csak az tudódott ki, mert az igazi ok, az okok oka, az esemény felfoghatatlan mások számára... Ezért ejt kétségbe az a tény, hogy nem érten hogyan találtad ki, ha tényleg kitaláltad és nem megírta valaki Buzauból. Légy őszinte és valld be: megírta valaki?...

— Későre jár, mondta Bríndus, és még egyszer a hegyek felé tekintett. Mennem kell.

— Ó, kisfiú! kiáltott fel később Agripina más hangon, amikor megírok minden regényt és novellát, ami a fejemben van, írok egy novellát rólunk is, hogyan ülünk most a fűben, az est leszálltakor, és te elkezdél félni és titkon az erdő felé nézel.

— Nem félek, mondta Bríndus mosolyogva.

— Kérlek, ne szakíts félbe, amikor mesélek neked, kiáltotta szigorúan Agripina. Nem is veszed észre, de félsz. És amikor jól besötétedik és leszáll az est, szemekkel könnyörögsz, hogy engedjelek haza.

— Nem igaz, próbálta Bríndus félbeszakítani.

— De én nem engedlek el, itt tartalak éjfélig. Mert ebben a novellában, Bríndus, én egy gonosz lány vagyok, valamiféle boszorkány, szeretem a falusi fiúkat kínozni és a városban még gonoszabb vagyok, a városban névtelen leveleket írok, mivel irigylem a szép és gazdag lányokat, azokat akiknek sikereik vannak, mert az én novellámban nekem, a kapitány lányának, tetszik a szerelem. Ropantul tetszik a szerelem.

Egyszerre megállt, szinte kimerülten, és homlokára tette a kezét.

— Már meg van írva a fejemben egy teljes sorozat, megannyi regény és novella. „A kapitány lánya” sorozat. Én vagyok az, Agripina, Lapata kapitány lánya. Különféle stílusban írtam őket. Mind-egyik novellában más vagyok, nem hasonlítok az előzőhöz. Megváltozom és mégis ugyanaz maradok: Agripina. Az előző novellát romantikus stílusban írtam, Puskin mintájára. Így kezdődik: A mi kis városunkban, az Egyesült Fejedelemség utcáiban, pontosan a Nyilvános Park mellett, az 193... években egy különös család költözött, amely hamarosan emlékezetessé vált. Ez volt Lopata kapitány családja...

— Későre jár, mennem kell, mondta Brîndus, és újra megpróbált felállni.

— Ne menj! állította meg Agripina, kinyújtotta a kezét és megfogta a karját. Már régen megírtam ezt a novellát. Azóta már vagy százat írtam, noha nem vettem papírra őket, ahogy az első román tanárom szokta mondani. De rólad másként fogok írni. Egy fantasztikus mesét fogok írni. Mert, ismerd el, velünk valami fantasztikus történik, mindketten egy csodálatos kalandot élünk meg. Neked volt, és van még mindig egy titkod, és egészen a halálom órájáig keresem a nyitját, és egyszercsak, te, egy falusi kisfiú, meztelen, koszos, spárgatalpú vászoncipőbe bújtatott lábbal, rájössz Lopata kapitány családjának legkísértetiesebb titkára. De megbosszulom magam, Brîndus! Az én novellámban kínozni foglak és megrémítelek. Úgy fogok majd susogni, mint a boszorkányok a Macbeth-ben: „gyíkfarak, hi! hi! hi! Viperanyelv!... hi! hi! hi!... Ugye félsz? Ahogy most így magunk vagyunk az erdőben, felbukkanhatna valami szörny, valami kísértet...

— Nem félek, felelte Brîndus. De mennem kell. Késő van..

— Miért kell, hogy menj? kérdezte Agripina és egész közel dugta fejét Brîndus fejéhez. Tényleg azt hiszed, hogy boszorkány vagyok? Olyan csúnya és rossz vagyok? Félsz tőlem? Válaszolj, félsz tőlem?

— Nem.

— Félsz az én nagy és falánk békaszámtól, a hosszú és éles fogaimtól, ezektől a csúf és fáradhatatlan fogaktól, amelyek készek beléd fúrni, hogy széttépjenek, szétmorzsoljanak és darabjaidat felfalják? Válaszolj, félsz?

— Nem. De mennem kell...

— Hát akkor még súlyosabb! kiáltott fel Agripina és mintha féltelmes lett volna a hangja. Nem félsz tőlem, de sajnálsz engem. Szégyellsz velem lenni, éjszaka, mert csúf vagyok. Mondd meg őszintén: nem igaz, hogy csúf vagyok? Neked is a szép lányok tettszenek, mint a többi ostobának és én csúnya vagyok, a lábaim hosszúak és vékonyak, és nem vagyok vonzó, valahogy rémísztó vagyok. Tudom, tudom, kisfiú, rendkívül csúf vagyok, de van valamim, valami, amit nem birtokol még a világ legszebb lánya sem. Nekem tündér- és boszorkányvér folyik az ereimben. Talán azért ítéltettem arra, hogy ilyen legyek, ilyen csúnya, hogy az ostobák elkerüljenek. De az én szerelmem tudja hogyan ismerjen fel. Az a fiú, aki egyszer megcsókol, többé nem tud elfelejteni. Aki megcsókol, egyszerre annak látna, aki vagyok: hamupipőkévé vált tündérnek. Ha valamivel idősebb lennél, te is megcsókolnál, és akkor leesne a hályog a szemedről, és olyannak látnál, amilyen valójában vagyok: tündérek tündére, csodák csodája. Megtanítanálak arra, hogyan szeress engem, hogyan szoríts karjaidba, megmutatnám neked egyenként a csillagokat, úgy, ahogyan csak én tudom megmutatni őket és megmutatnám neked a világ költőit, megtanítanék ritka és ismeretlen szavakat neked... Brîndus! kiáltott fel patetikusan, megszorította a kezét és lassan maga felé húzta, megtanítanálak, hogyan ejts ki súlyos és nehéz szavakat... görög és perzsa szavakat...

— Eressz el! mondta hirtelen Brîndus, és újra megpróbált felállni.

— Megtanítanám neked, hogy kimond: apodiktikus.

— Eressz! kiáltotta Brîndus komolyan, szinte fenyegető hangon...

Hirtelen mozdulattal kiszabadította magát a szorításából és talpra ugrott.

— Egy órája beszélsz. Egyfolytában beszélsz, ahogy a lányok beszélnek, sok és érthetetlen szót, női szavakat. Hiába mondtad ezeket nekem, és hiába ismételted el. Nem akarom megtanulni őket. Nincs szükségem rájuk. Tudom, amit tudok! Nincs szükségem másra.

Nézte, hogy a lány a lábainál maradt, a fűben, a túl rövid ruhában, fejét a térdére hajtva mosolygott.

— Azt hitted, hogy azért nézegetek az erdő felé, mert félek. De én csak azért néztem arrafelé, mert leszáll az éj, és még három órák kell gyalogolnom. Éjszakára a hegyen maradok. Éjfél után kibújik a hold és ott akarok maradni, a hegycsúcson, hogy lássam hogyan kel fel. Azt mondtad, félek! kiáltott fel bánatosan és oldalt köpött egyet. Ha félted volna, nem hagytam volna, hogy Valentin vérrel borítson. Ledöntöttem volna egy ökölcsapással. De neki is be akartam bizonyítani, hogy nem félek a fájdalomtól, hogy bármennyit elviselek, hogy ostorral is verhet és akkor sem csikorgatnám a fogamat. És egyre csak acélosítom magam, szoktatom magam a rosszhoz, egyre készülök. Mert én nem olyan vagyok mint a többiek, én talált gyerek vagyok. Én nem leszek átlagember, én egyszer nagyon nagy leszek, nagyobb, mint Nagy Sándor. Egy napon majd az egész világ ura leszek. Én tudom, amit tudok. Ezért nem is csinálom azt, amit a többiek. Én éjszaka a hegyekben alszom, és nem félek, és felmászom a fákra, anélkül, hogy félnék, és egy nap majd legurulhatok a töltésről, anélkül, hogy megsebesülnék. Én talált gyerek vagyok, nekem nincsenek előkelő szülei, mint másoknak.

— Brîndus, nagyságod! kiáltotta Agripina és átölelte a fiú térdét. Talán ők fejedelmi, vérből valók...

— Hiába gúnyolódsz velem, mondta Brîndus mosolyogva, úgysem haragszom meg. Én hozzászoktattam magam a gúnyhoz és a rosszindulathoz, nem haragszom meg és nem is leszek vidám, mint a többiek...

— Nagyságod! kezdte Agripina patetikusan, engeddd, hogy megsimogassalak és megcsókoljam a kezéd, hogy tudjam, hogy egyszer én is simogattam királyfit!...

— Egyfolytában beszélsz, kiáltotta Brîndus, túl sokat beszélsz. Azért kerülnek téged a fiúk. Az égvilágon mindent összebeszélsz és a fiú elszalad. Nem mindig érti meg amit mondasz és azt hiszi, hogy a bolondját járatos veled, így elkezd kerülni. Ez történt mindenikkel: elfutnak tőled, mert túl sokat és túl szépen beszélsz.

Elhallgatott és újra szájalommal nézte. Agripina elengedte a térdét, és a kezei most fáradtan lecsüngtek a fűre. Nem merte felémelni a fejét.

— Ha a sírás fojtogat, sírj nyugodtan, folytatta Brîndus, mert te lány vagy, neked nem szégyen, ha sírsz. Velem más a helyzet, tette hozzá. Mindenekelőtt én fiú vagyok és a fiúk nem sírnak... To-

vábbá én talált gyerek vagyok, nem olyan, mint a többiek. És most elmentem, mert még három órát kell gyalogolnom. Jó éjszakát!

Felfele indult az ösvényen. Hallotta, ahogy a lány sírt, de nem fordult meg, folytatta az útját, ahogy szokta, nyugodtan, de szaporán haladt, zsebredugott kézzel, elmélyülten.

*Bukarest
Szeged*

*Mircea Eliade
Fordította: Lőrinczi Laura*